

Helénismus

zimní semestr 2017/2018



3. PŘEDNÁŠKA

Portrét obecně

2

řecké sochy byly určeny pro veřejný prostor, do svatyně, na hroby

portréty nebyly mnohdy vystavovány jednotlivě, ale ve skupinách

většina portrétů přetrvala pouze jako bronzové či mramorové hlavy nebo busty, pro Římany jediná podstatná část figury

u řeckých originálů se zásadně jednalo o celé postavy

osobnost zobrazovaného vystihuje nejen jeho obličej, ale také postoj, gesta, drapérie

všechny římské kopie je proto třeba si představit s doplněnými figurami

v římském a řeckém prostředí plnily portréty (a jejich kopie) zcela odlišnou funkci

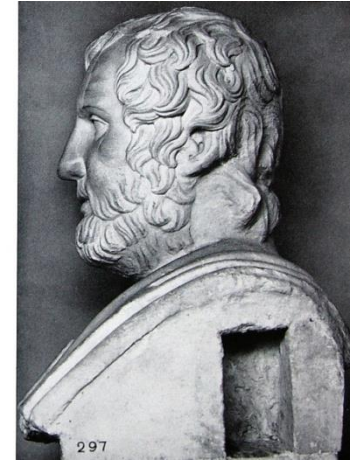
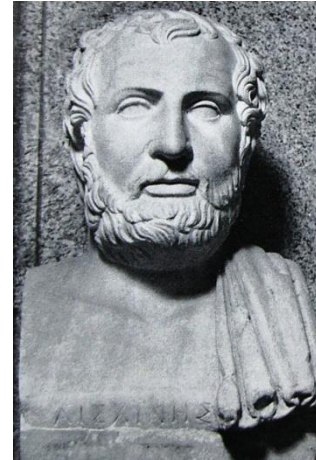
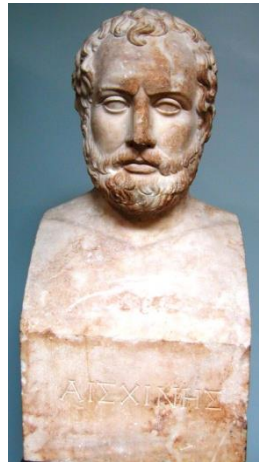
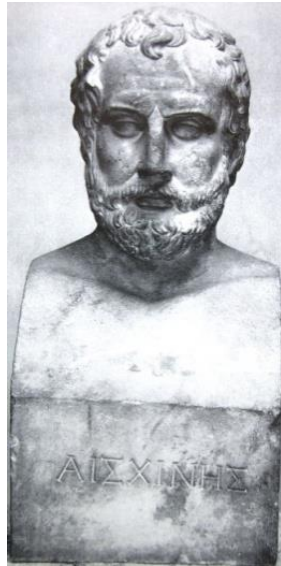
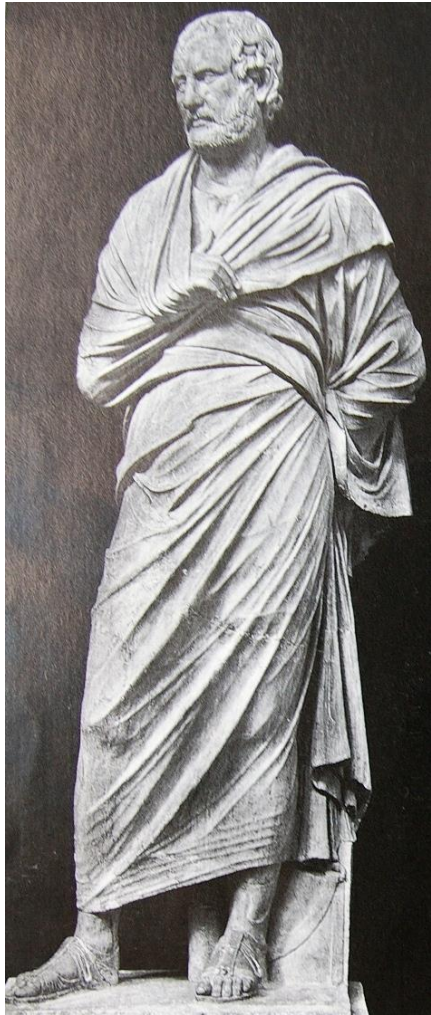
další motiv redukce soch: nesrovnatelně nižší cena kopie hlavy než celé postavy

ŘEČNÍCI

3

Aischinés 390-314, řečník

4



Busta ve Vatikánu

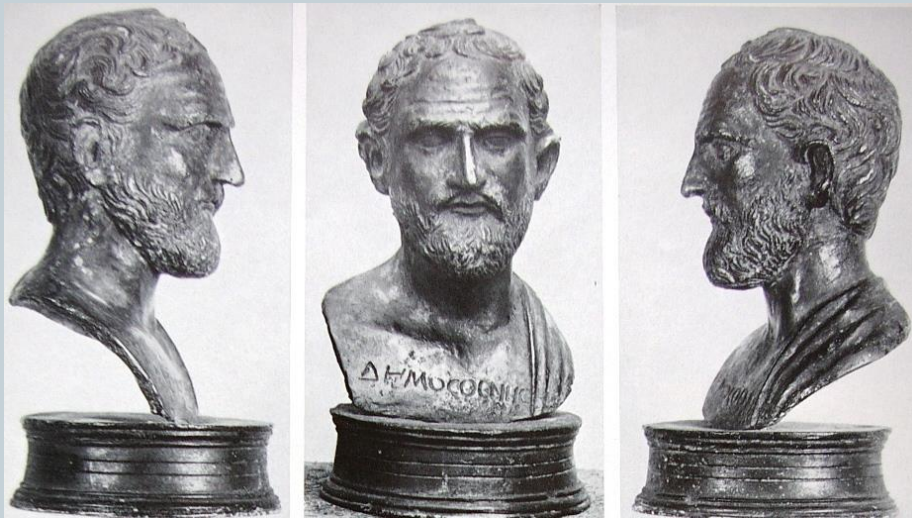
Busta v Britském Muzeu v Londýně

Démostenés, (384-322)

5

Nadepsaná bronzová busta v Neapoli

Ruce z Démostenovy sochy, Vatikán



Démostenés

6

socha v Braccio Nuovo, Vatikán



socha v Ny Carlsberg Glyptothek, Kodaň

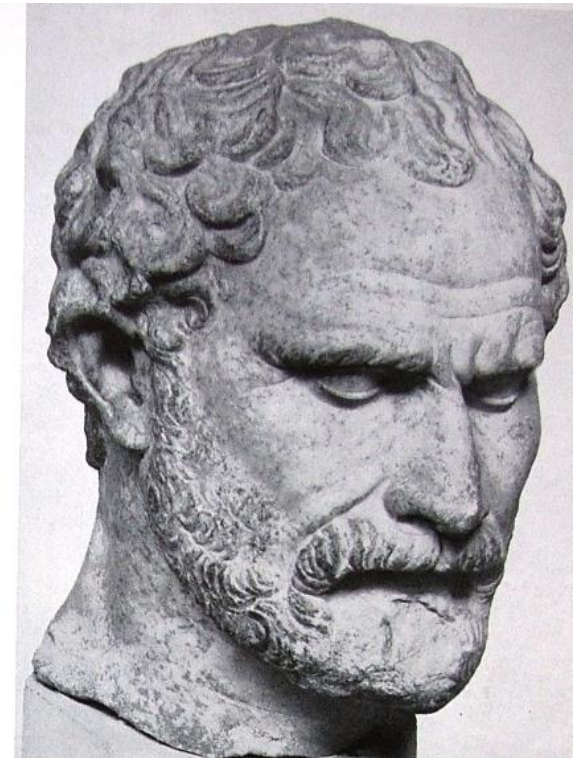
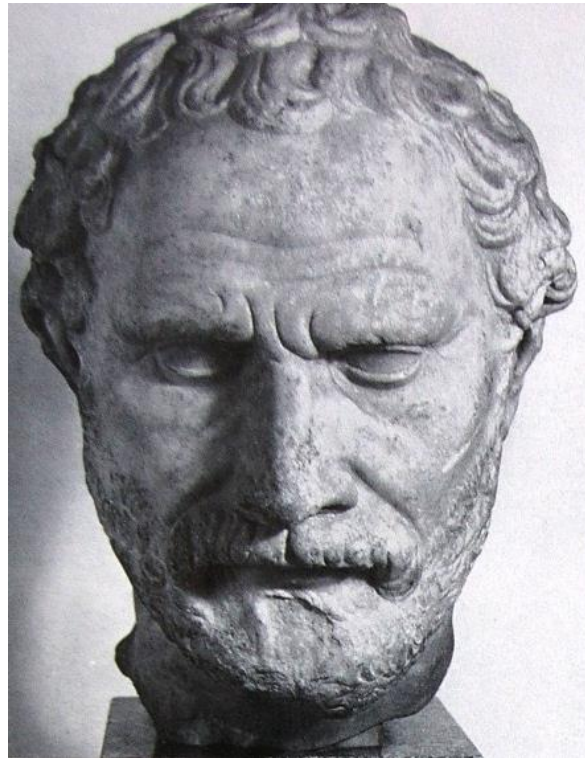


Démostenés, (384-322)

socha D. zhotovena na
žádost jeho synovce
Démochara, v Athénách, 42
let po řečníkově smrti, tedy
v roce 280/279, nedaleko
oltáře 12 bohů na Agoře.

Byla dílem **Polyeuktovým**

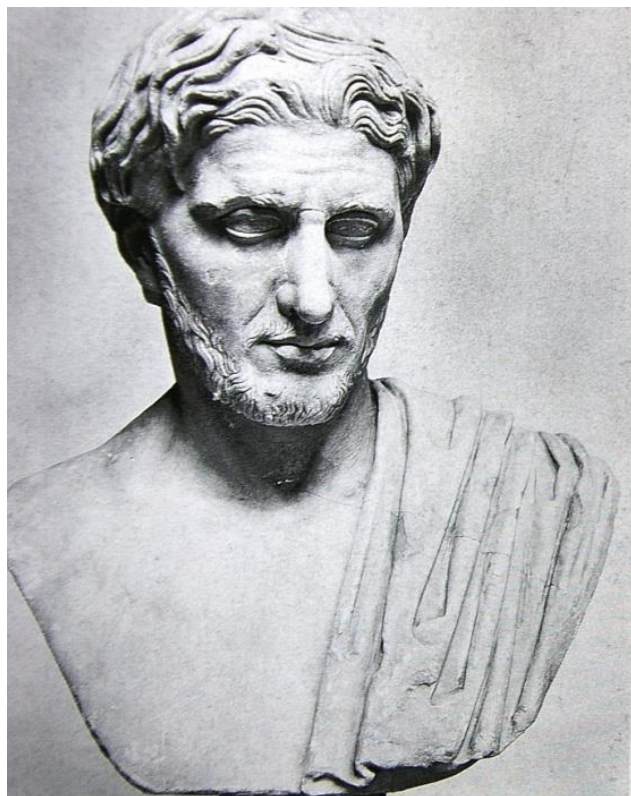
- Richterová uvádí celkem 47 kopií v plastice
- k tomu dalších 12 pochybných
- dalších šest reliéfů, gem a mincí



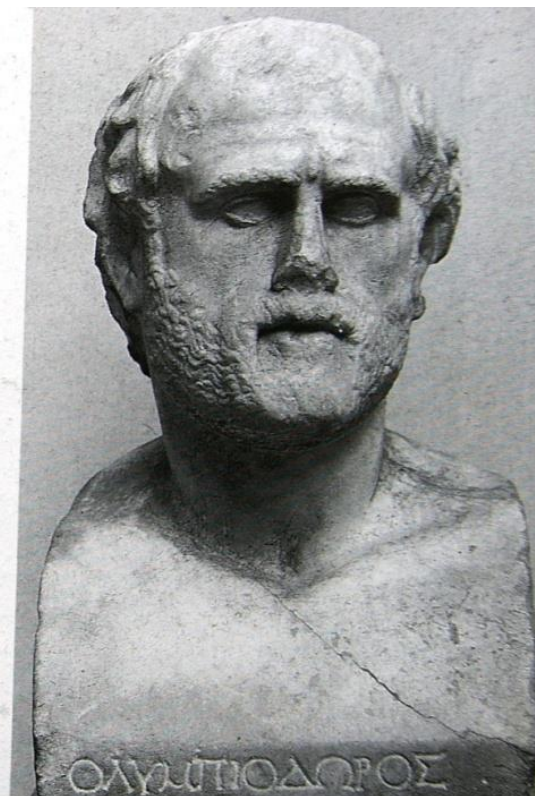
Římská kopie hlavy, Oxford

Další řečníci / politici

řečníci preferovali kratší a
pěstěnější plnovous než
filosofové
dynamičtější postoje
zobrazení ve zralém věku,
nikoli staří
vedle uvedených jsou
známy také portréty
politiků či vojevůdců



Tzv. Difilos



římská kopie helénistického originálu
z raného 3. století,

Oslo, National Gallery

FILOSOFVÉ

9



Filosofové

10

portrét filosofa prošel na přelomu 4. a 3. století významnou změnou

typ který se ve třetím století ustavuje, zůstává prototypem zobrazení intelektuála na celý zbytek antiky a jeho vlivy trvají dodnes

je vymezen jako zobrazení člověka (muže!) přemýšlejícího

na rozdíl od mnoha jiných intelektuálů zůstávali většinou filosofoi nezávislí na vládcích, činní v rámci svých škol a akademií

filosofové všeobecně se na přelomu klasické a helénistické doby začali zabývat spíše problémy spojenými s řešením otázek praktického života, odkláněli se od metafyziky

Otvírali se širšímu okruhu posluchačů, Epikuros přijímal jako své žáky i ženy a otroky, stoikové a kynikové učili veřejně

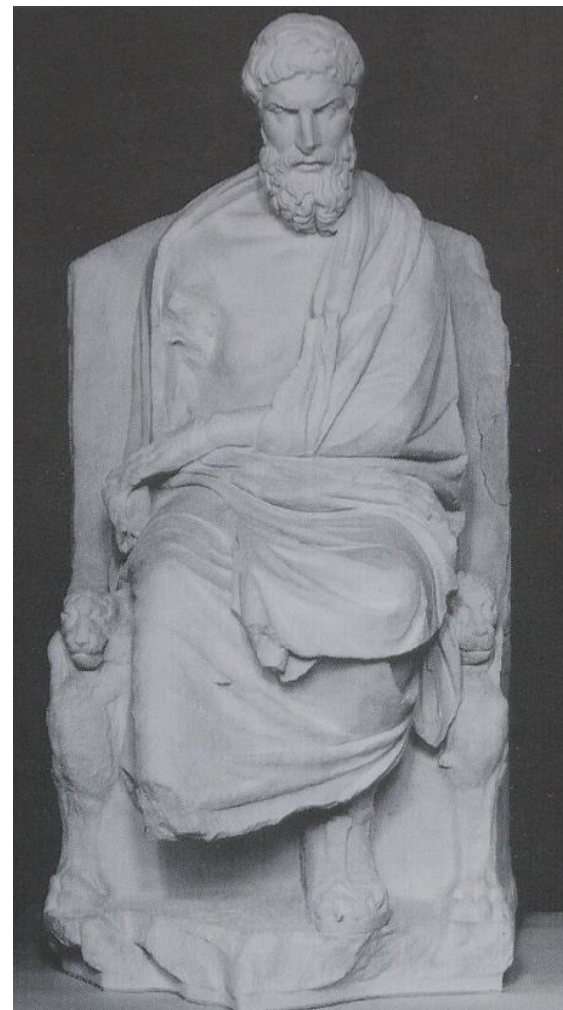
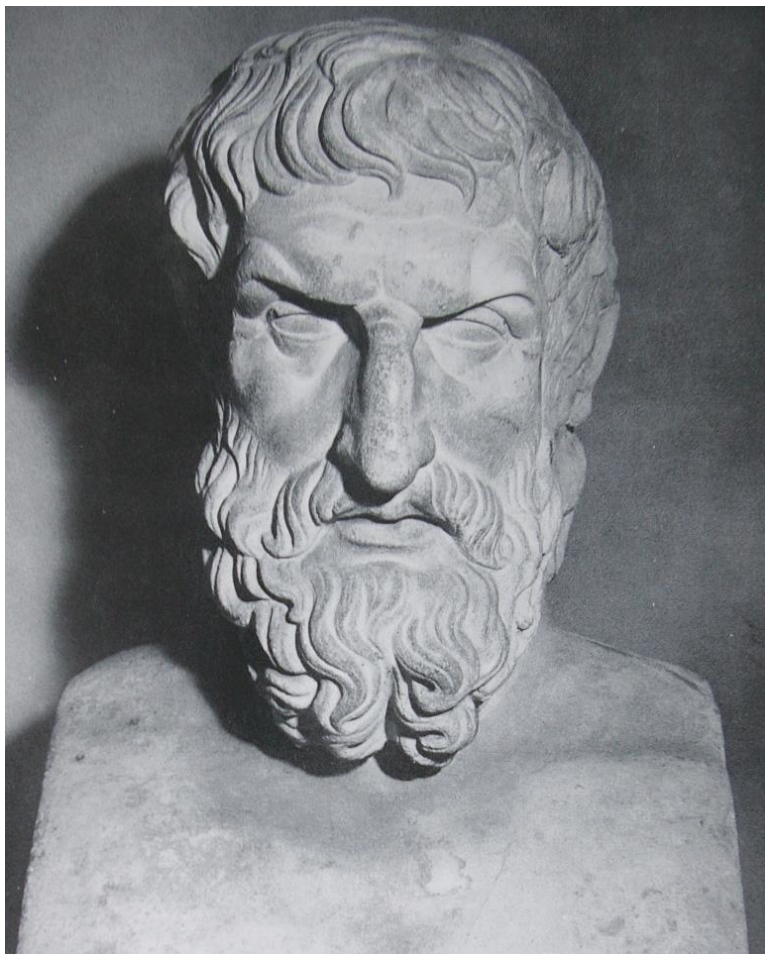
Filosofové

11

- sochy a portréty filosofů obecně mnohem vzácnější než portréty vladařů
- jsou zřídka veřejnými dedikacemi, nejčastěji bývají vytvářeny pro vystavení v prostoru působení té které školy a vznikají v době závěru filosofova života nebo těsně po jeho smrti
- většina portrétů filosofů byla vytvořena jako sedící socha, ve výjimečných případech stojící
- k vystižení zobrazovaného a jeho činnosti nebo společenského postavení sloužila vedle postoje a rysů obličeje především gesta
- pomocí gest rukou je znázorněno uvažování (ruka zvednutá k bradě) nebo vysvětlování (ruka vztažená směrem k posluchačům)
- běžným atributem bývá knižní svitek a zejména plášť – těžký vlněný, většinou bez spodního oděvu – chitónu, často ještě s jedním ramenem odhaleným
- velká většina mívá také znázorněny znaky vysokého věku – břicho, povadlé svalstvo, ohnutá záda, svěšená ramena – jsou opakem klasického ideálu sportovce

ΕΠΙΚÚΡΟΣ, (342/341-271/270 πρ. Kr.)

12

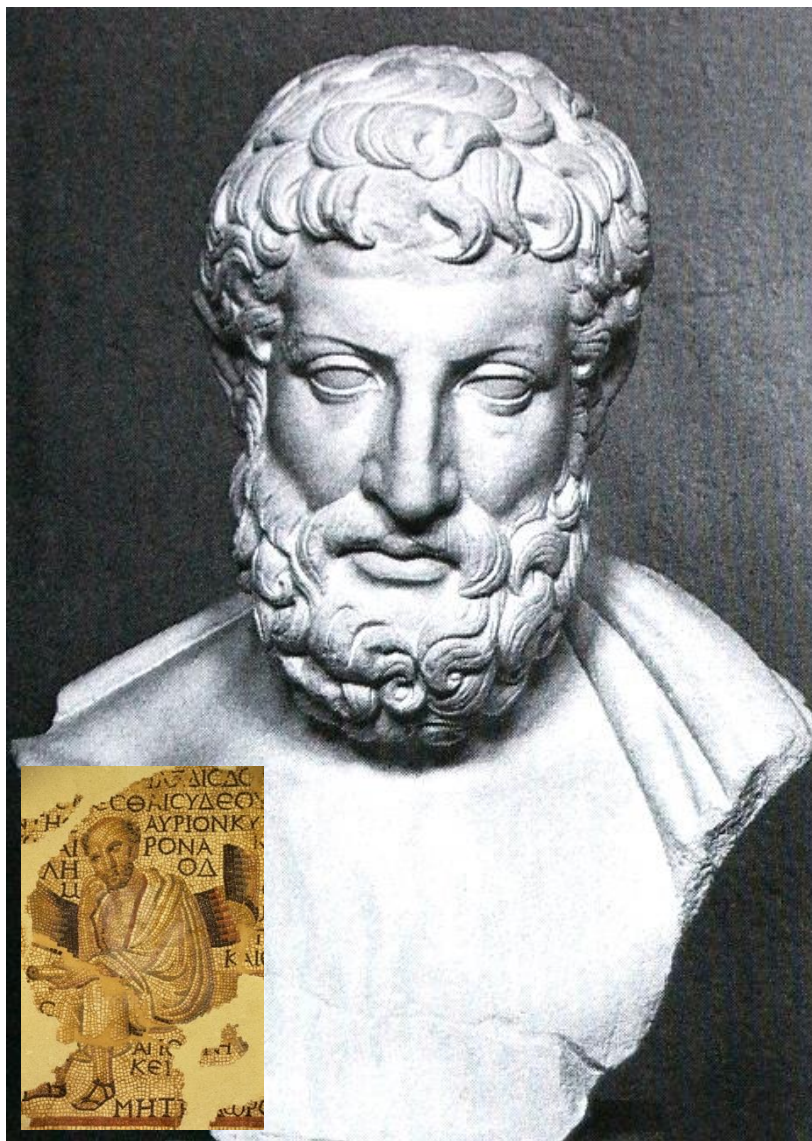


Metrodóros z Lampsaku 331/330-278/277

Řím, Kapitolská
musea

sochy vznikly těsně
po smrti

- tedy po roce 270
v případě Epikúra
- už po roce 277
v případě Metrodóra
- okolo roku 250
v případě Hermarcha



Chios

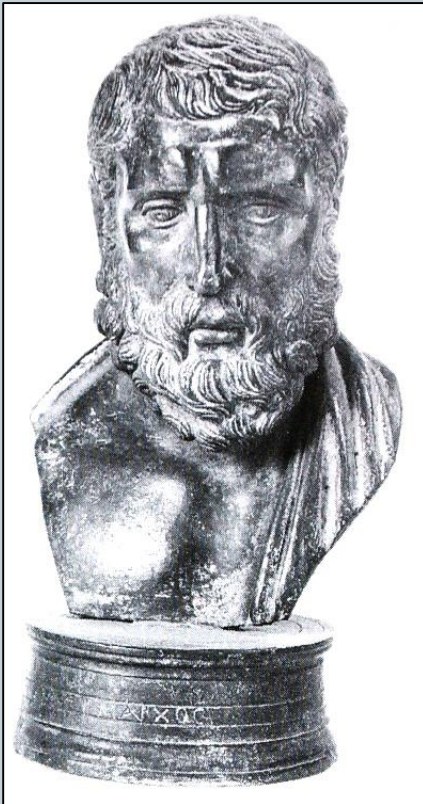


Louvre

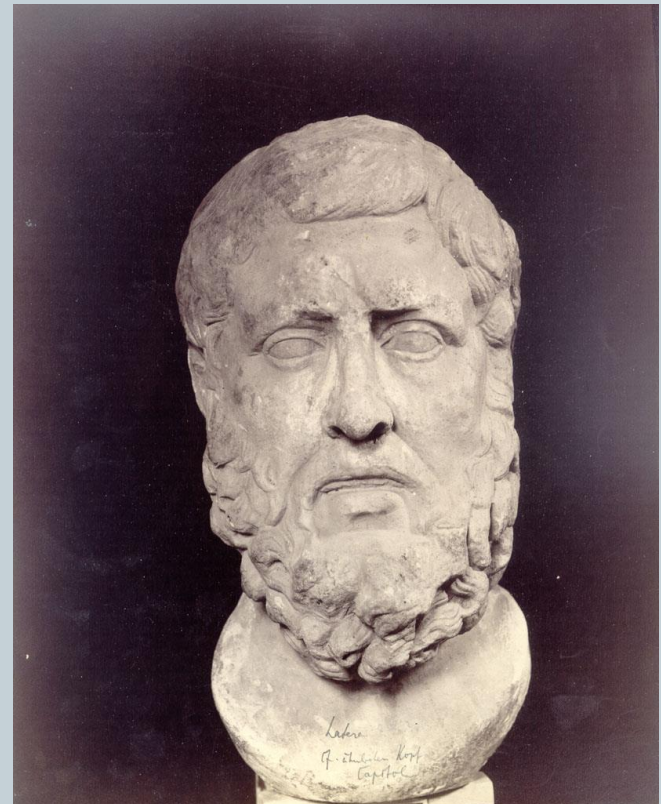
Hermarchos, asi 325-250 př. Kr.

14

Bronzová busta opatřená nápisem
Národní Museum, Neapol

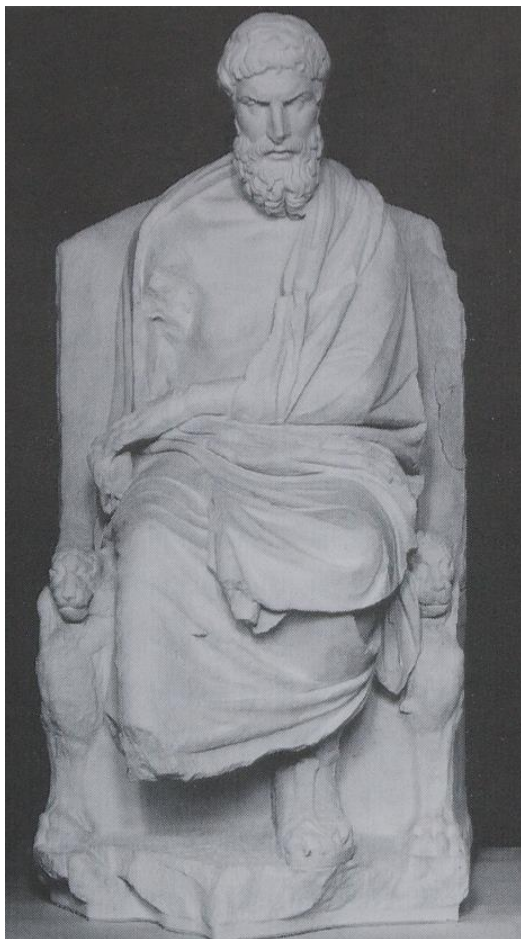


Mramorová hlava
Řím, Vatikánská muzea



Epikúrejci - srovnání

15



Epikúros
Rekonstrukce v Göttingen



Metrodóros
Ny Carlsberg, Kodaň



Hermarchos
Archeologické museum ve Florencii

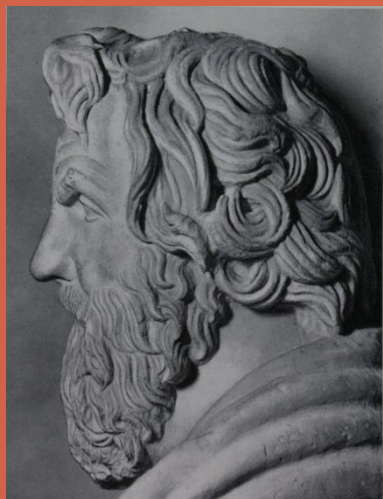
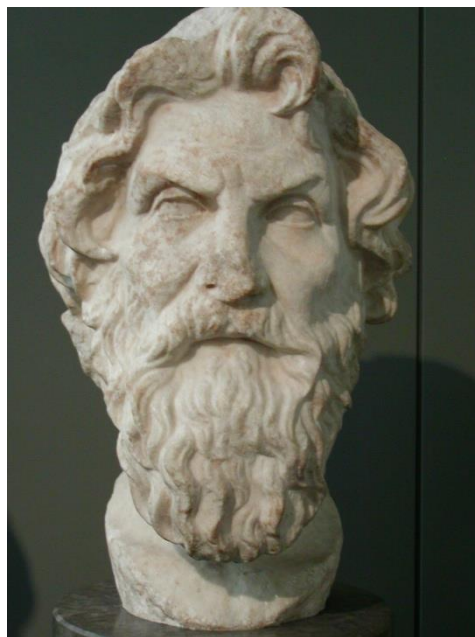
Antisthenés,

asi 445-365 př. Kr.

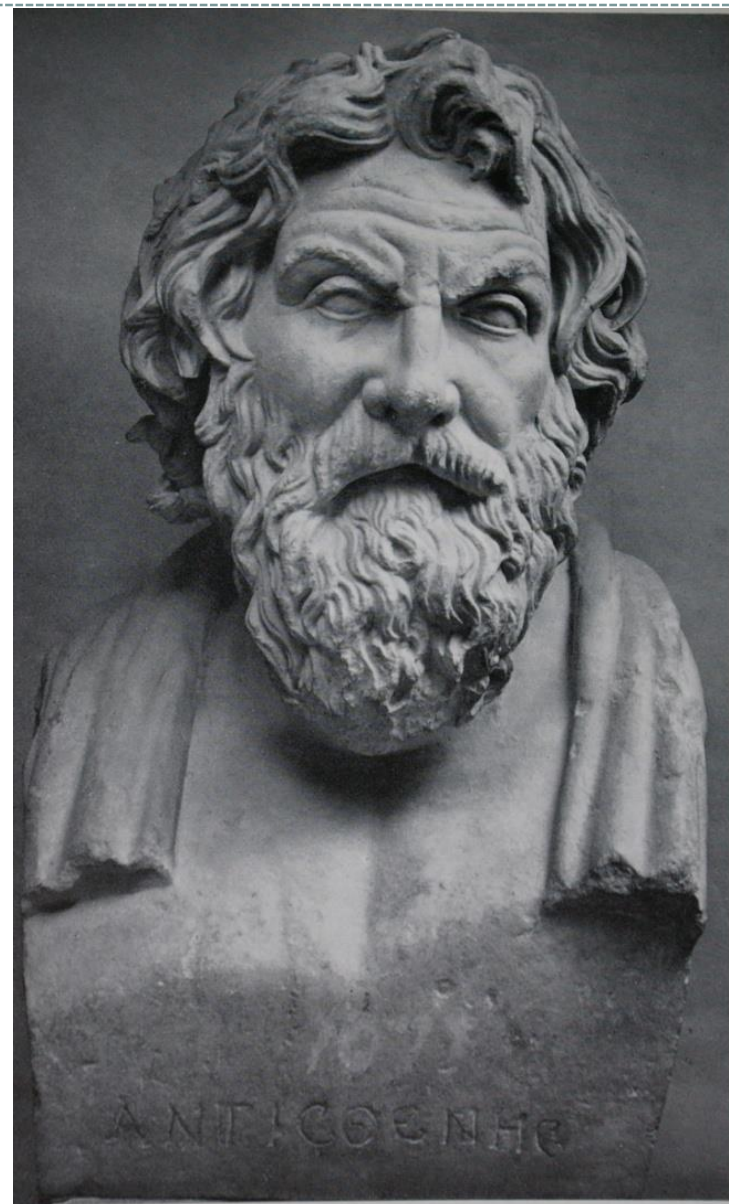
římská kopie

Britské museum,
Londýn (barevné foto)

Museo Pio Clementino,
Vatikán (z Cassiovy villy
v Tivoli, 1774)



1. (Vatican)



Diogenés ze Synópy, 414-323 př. Kr.

17



Villa Albani, Řím

New York



Diogenés ze Synópy

18

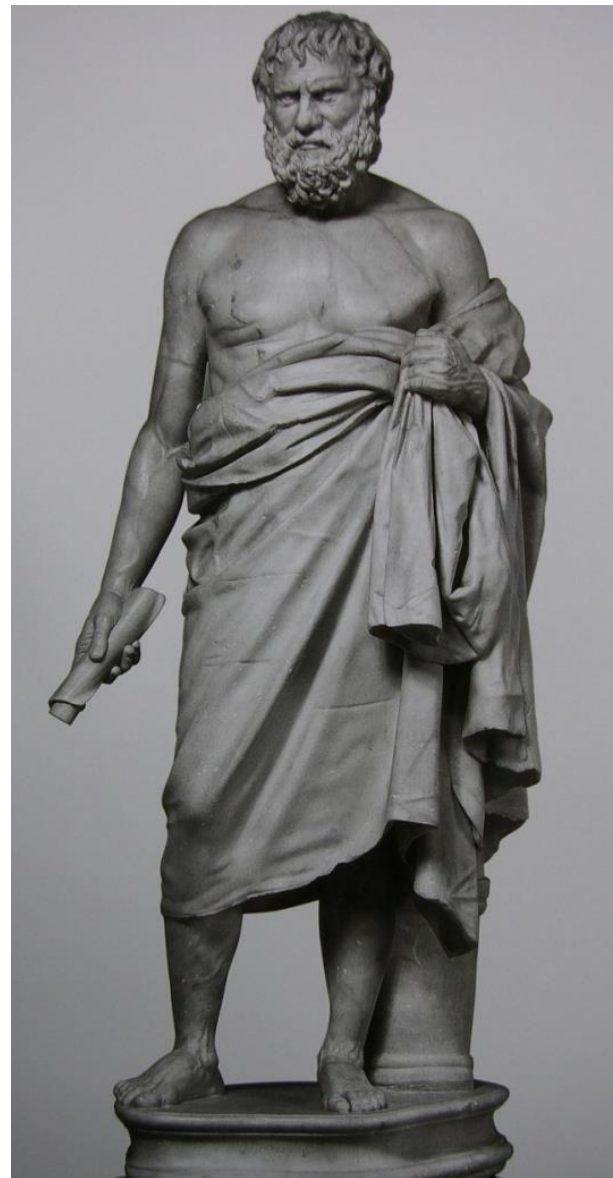


„Kapitolský kynik“

Kapitolská muzea,
Řím

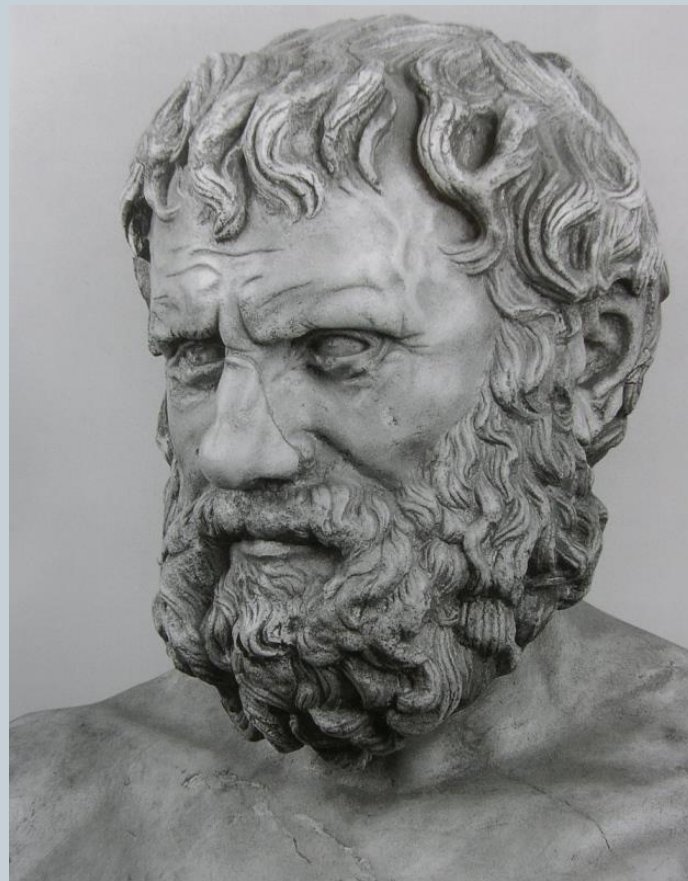
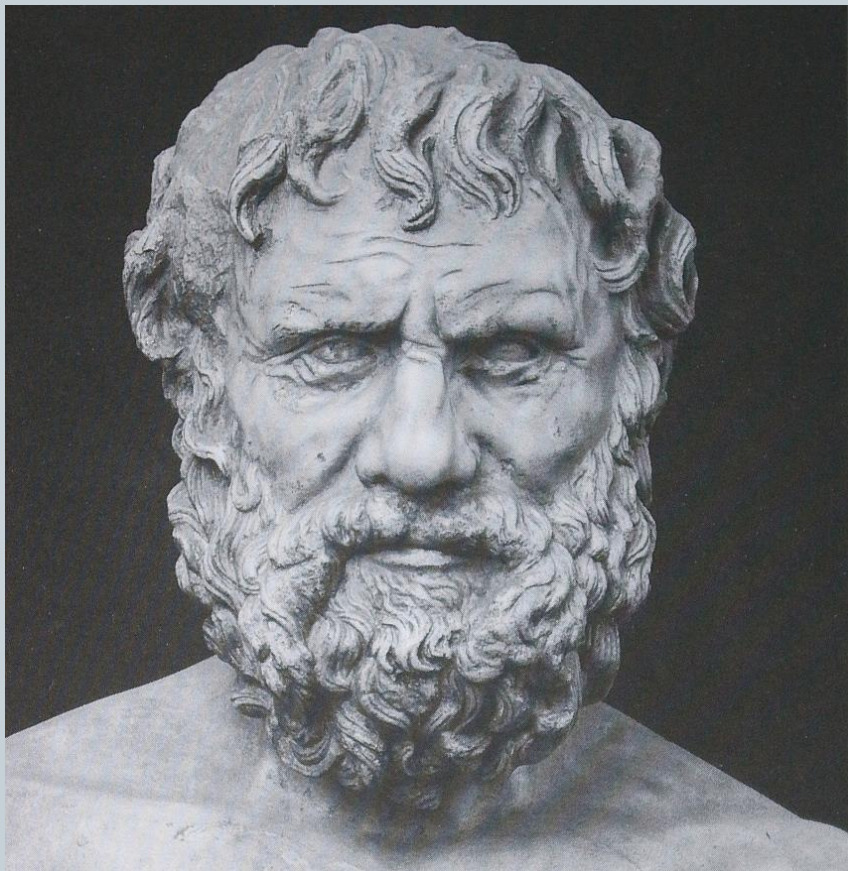
socha nalezena ve
vile Antonia Pia
v Lanuvii v roce 1701

v. 185 cm



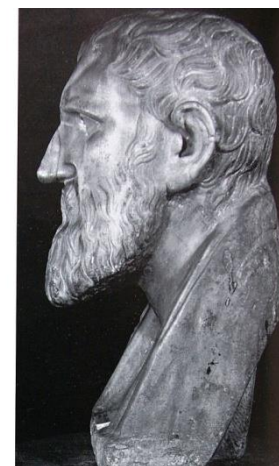
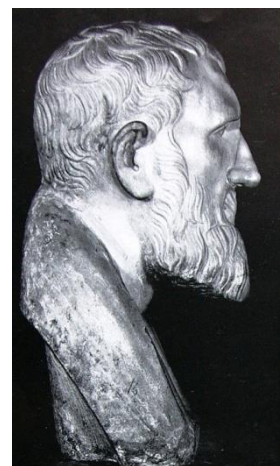
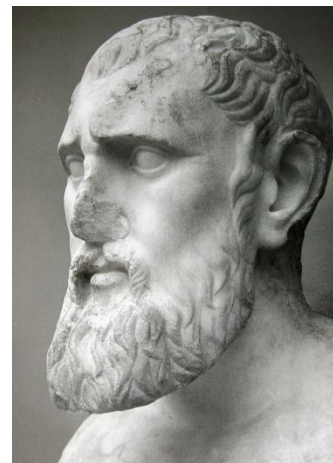
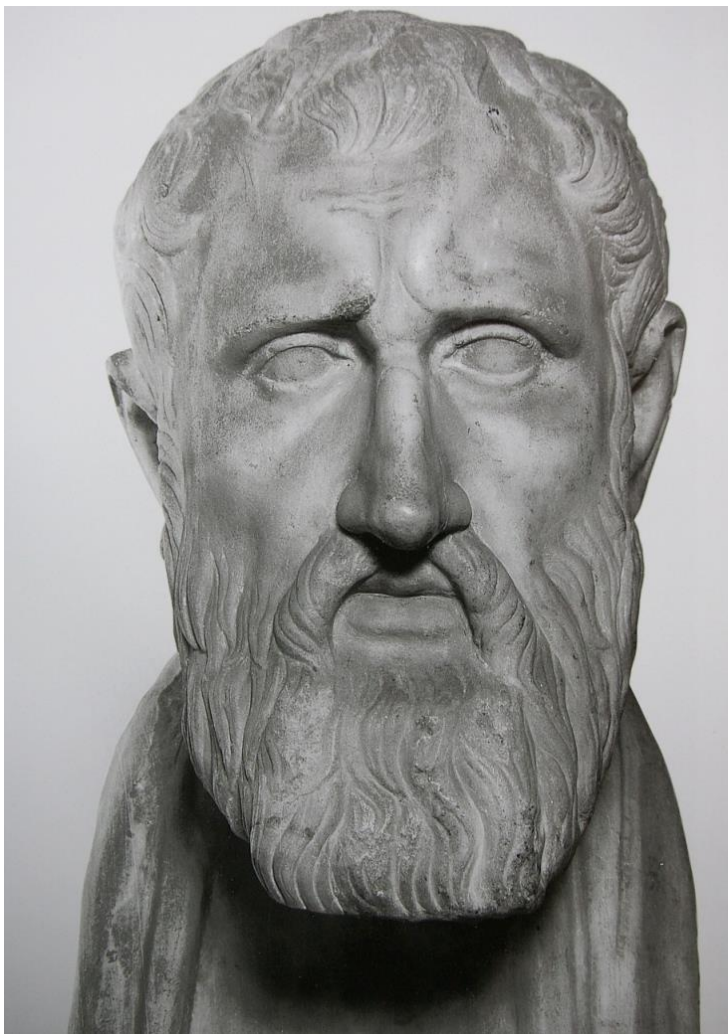
„Kapitolský kynik“

20



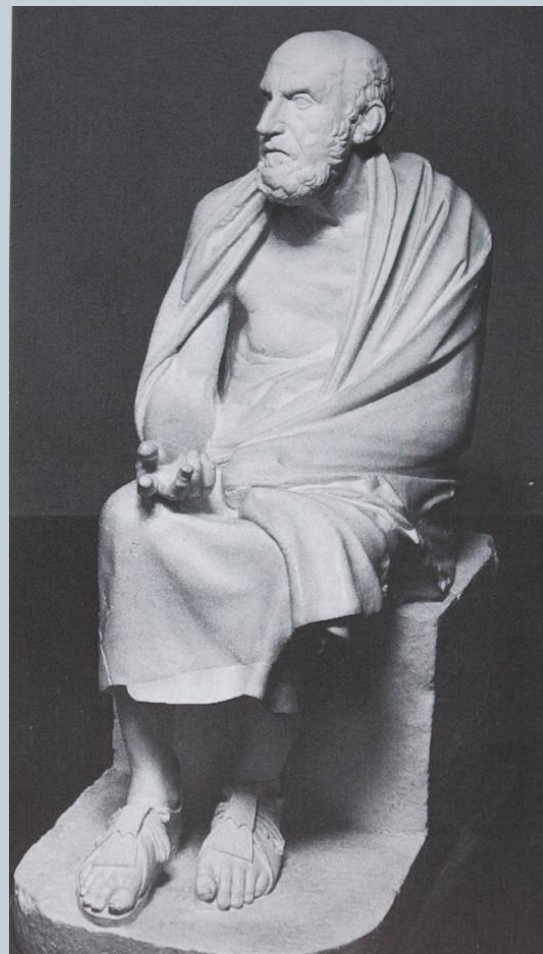
Zenón z Kitia, 335-263 př. Kr.

21



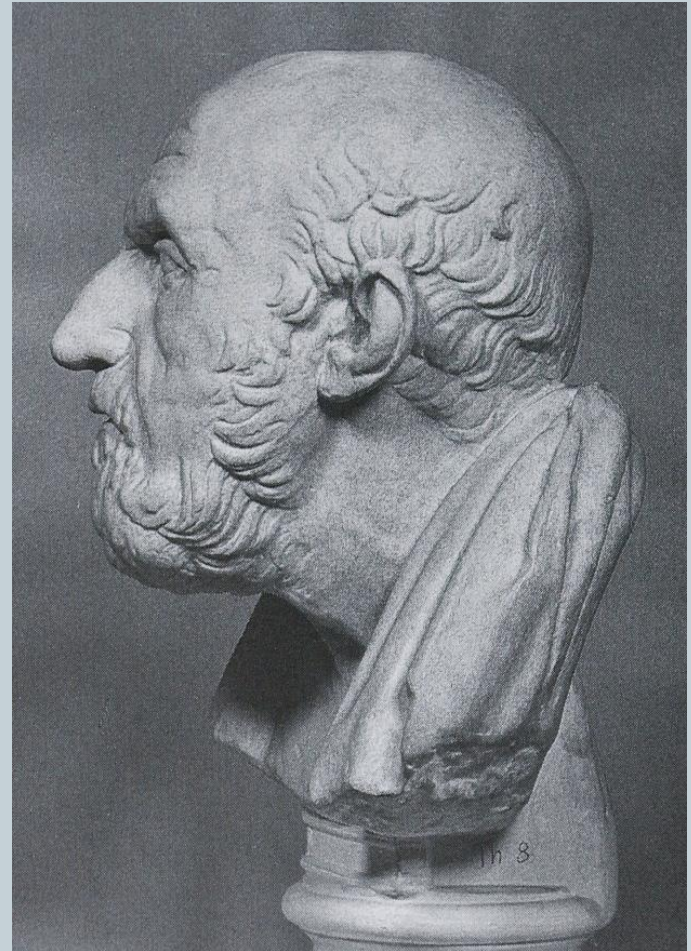
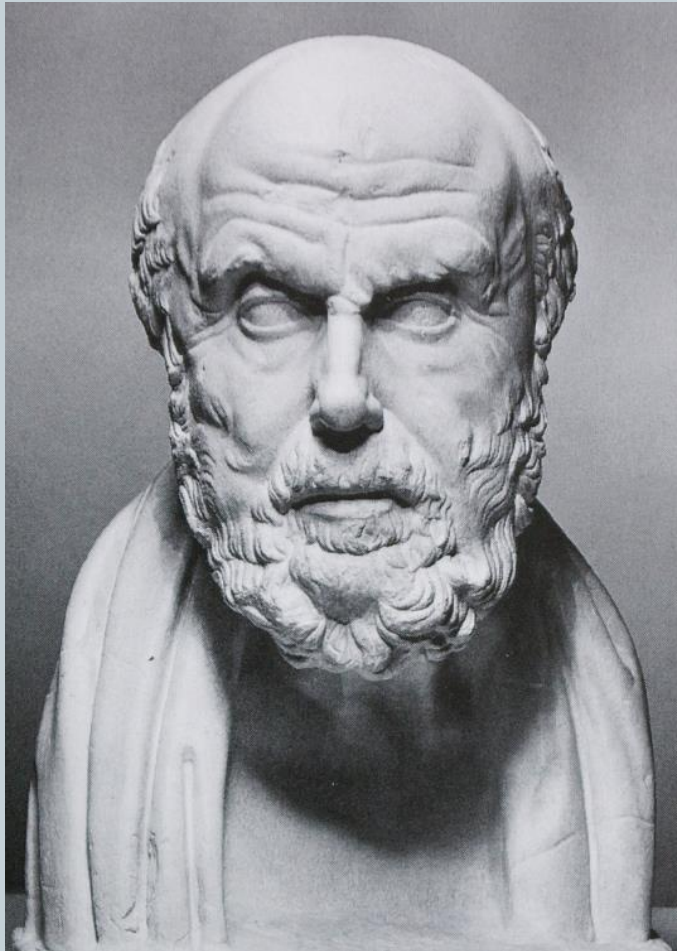
Chrýsippos, 281-204 př. Kr.

22



Chrýsippos

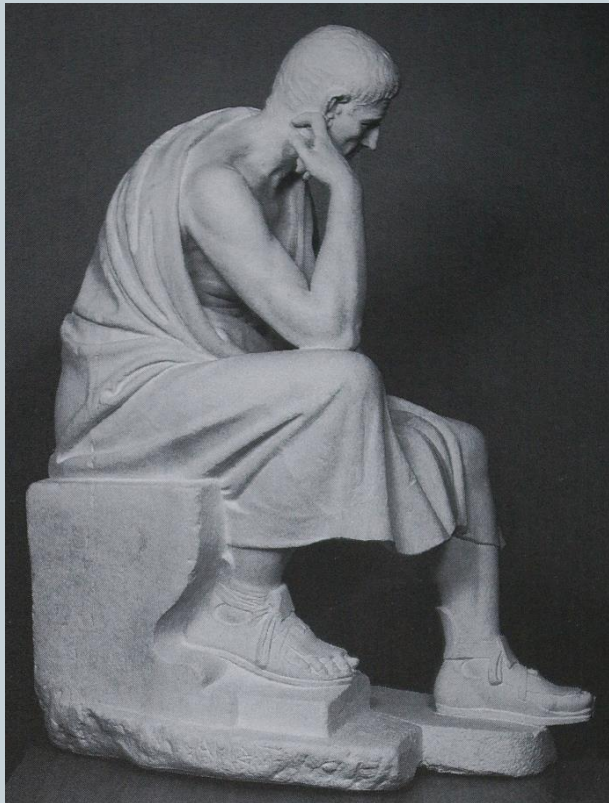
23



Sedící postavy filosofů

24

Socha sedícího filosofa, doplněna
jiná římská hlava, Řím, Palazzo Spada



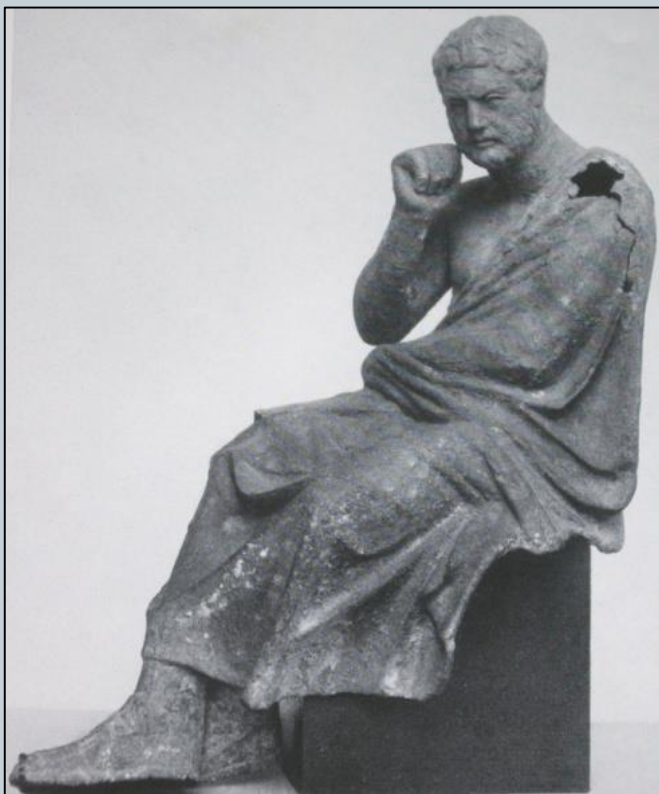
Chrýsippos



Neidentifikovaní filosofové

25

Britské museum, Londýn



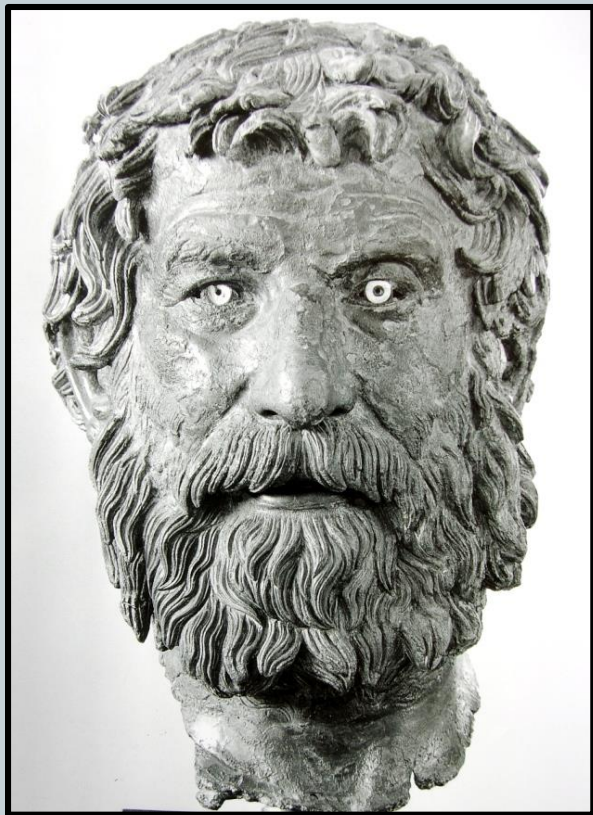
New York



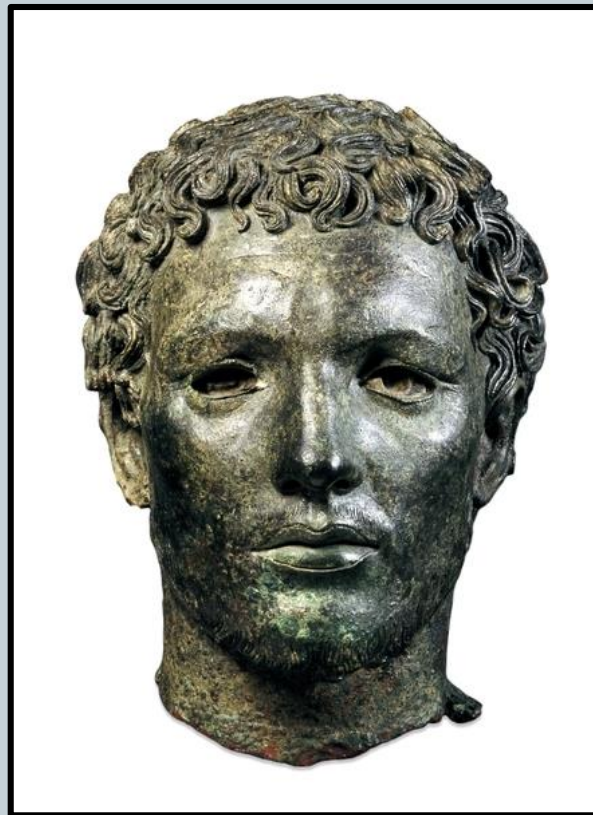
Bronzy

26

hlava tzv. filosofa z Antikythéry,
okolo 200 př. Kr. Athény



Hlava z Kyrenaiky, okolo 300 př. Kr.



BÁS NÍCI

Menandros

28

podle počtu dochovaných portrétů byl v římské době nejoblíbenějším řeckým básníkem

více než 70 a stále další se objevují

stejně jako v případě dalších intelektuálů nebyla žádná z hlav nalezena společně s celou postavou

na identifikaci a rekonstrukci celé sochy pracoval K. Fittschen z Göttingen

celkem jde o 72 kusů, z nichž

- 58 ks pochází z Itálie
- 8 ks z Řecka,
- 5 ks z Malé Asie
- jeden z Egypta

více kopií jen výjimečně – Augustus asi 210

společným znakem u všech hlav je účes: na čele vytvářejí vlasy loknu ve formě písmene „S“ a na pravé straně nad uchem jsou sčesaný dopředu a pak stočeny dolů

Menandros

29

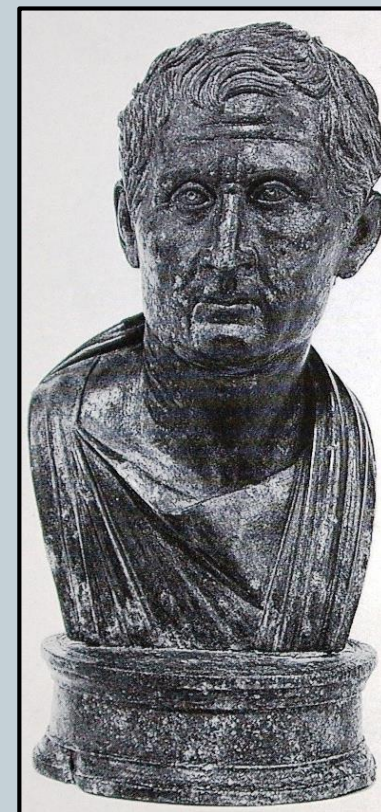
Hlava v Mnichově



Bronzová busta v Malibu s
nápisem



Portrét na mozaice v
Mytiléně



Menandros

30

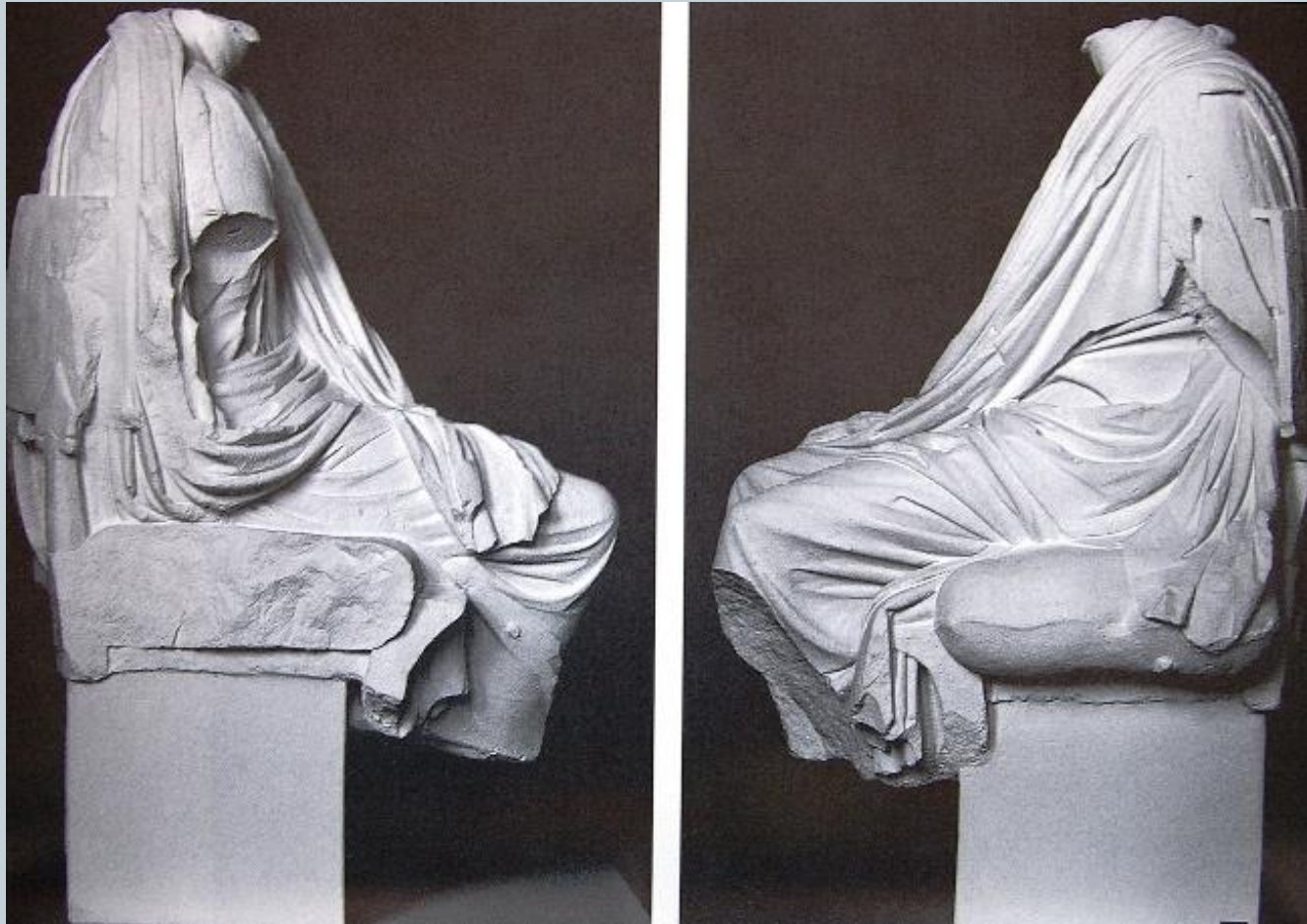
Sádrový odlitek busty z Benátek, tradiční a
Fittschenovo ustavení
busta je určena k nasazení na sochu

Hermovka z Bostonu



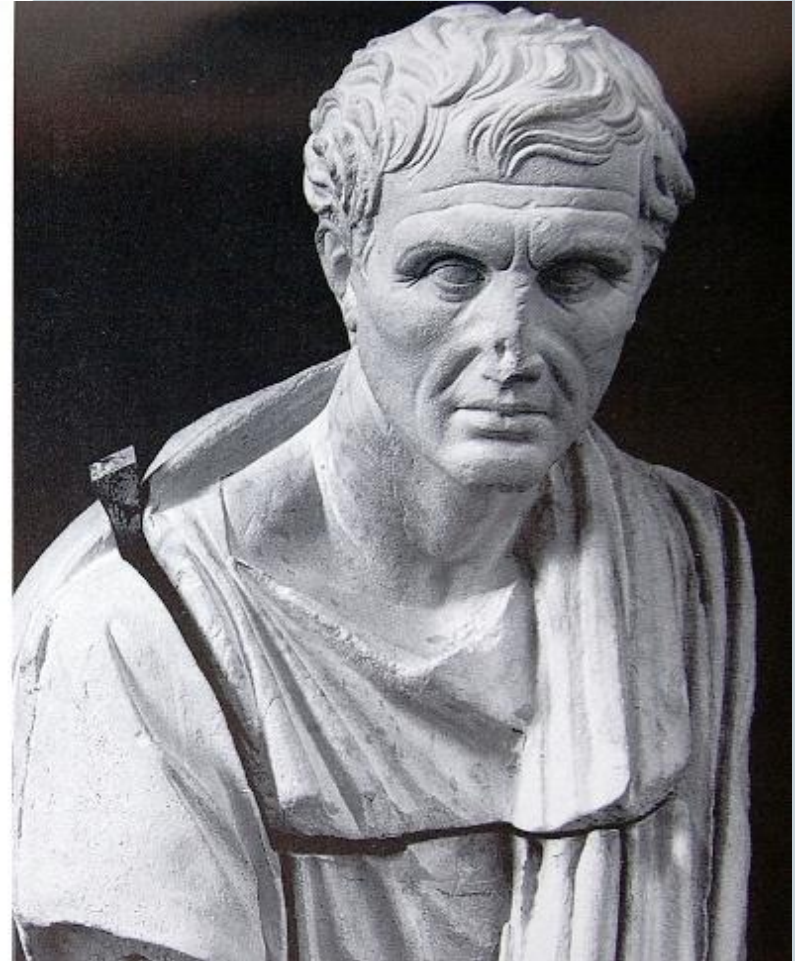
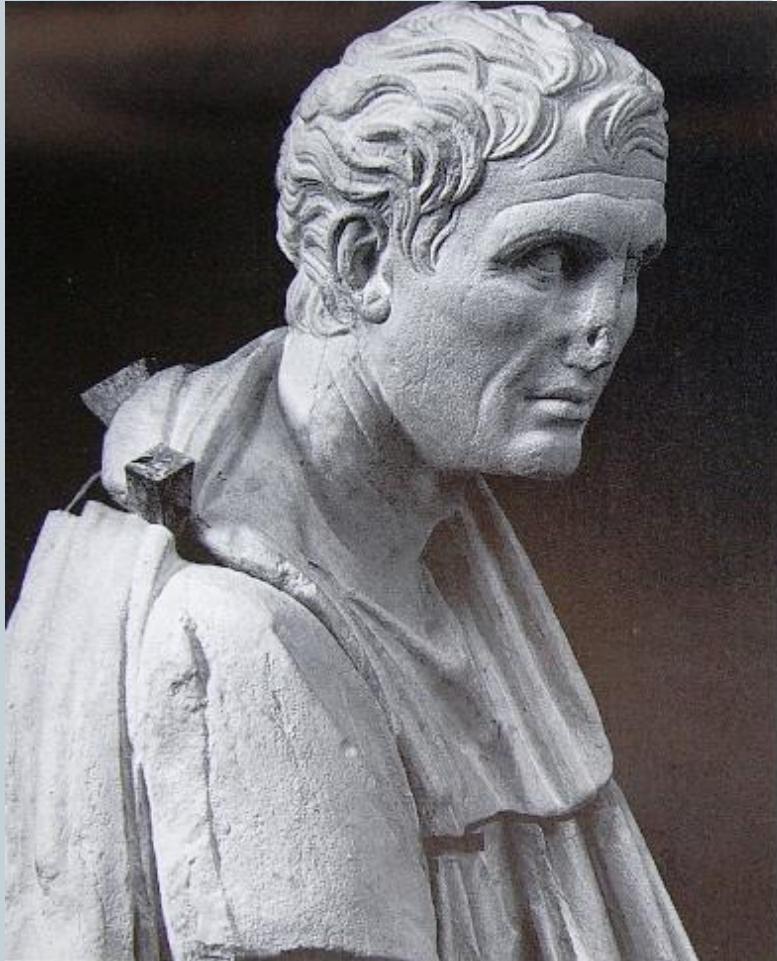
Menandros - torzo v Neapoli

31



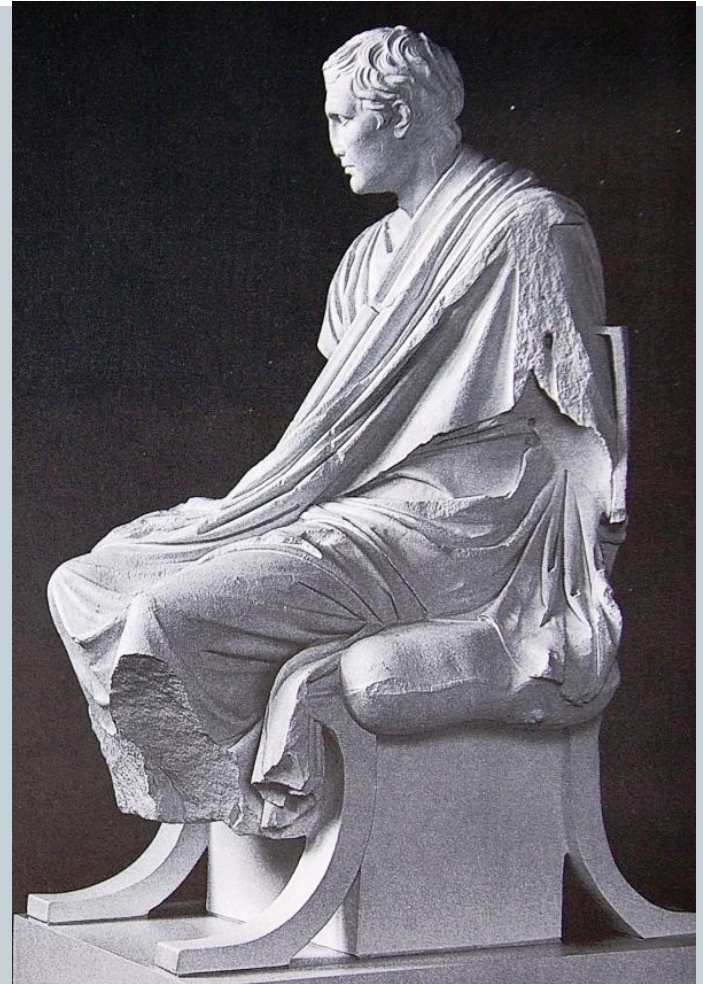
Sádrový odlitek busty z Benátek nasazený na torzo těla z Neapole

32



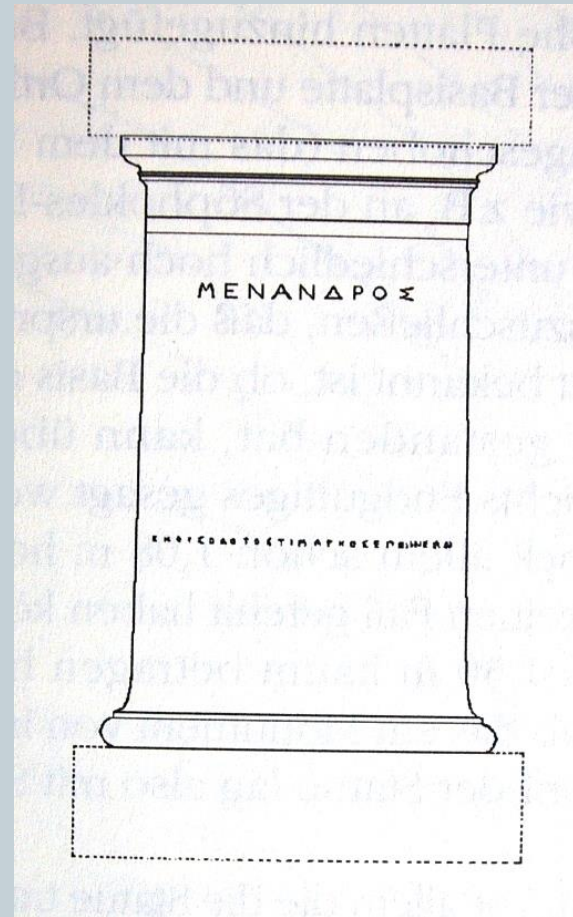
Menandros - rekonstrukce v Göttingen

33



MENANDROS

34

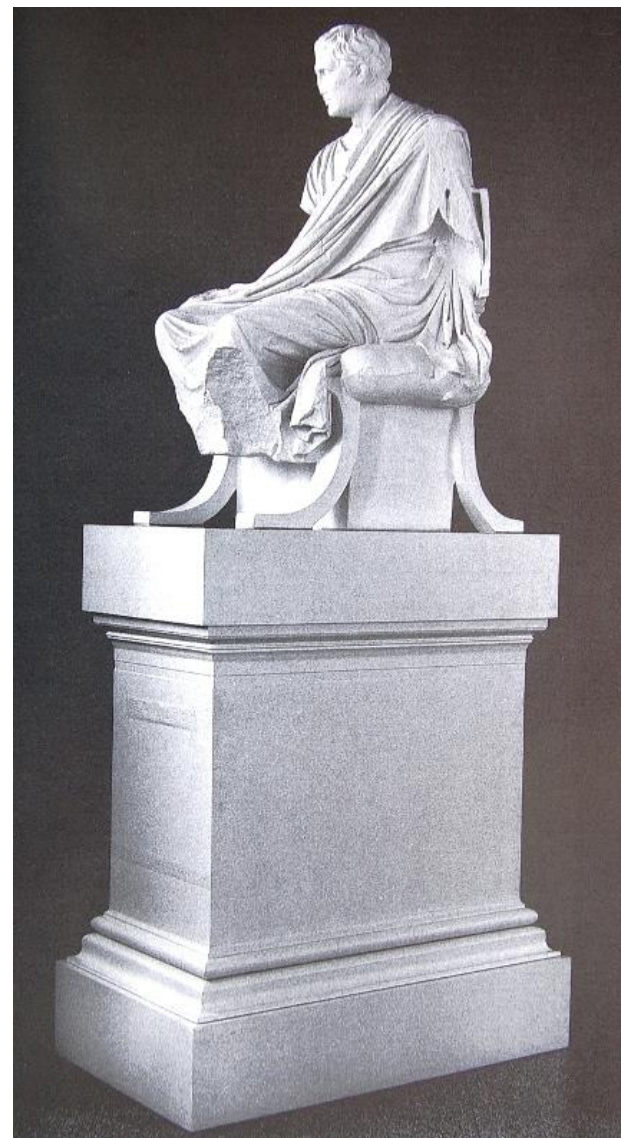
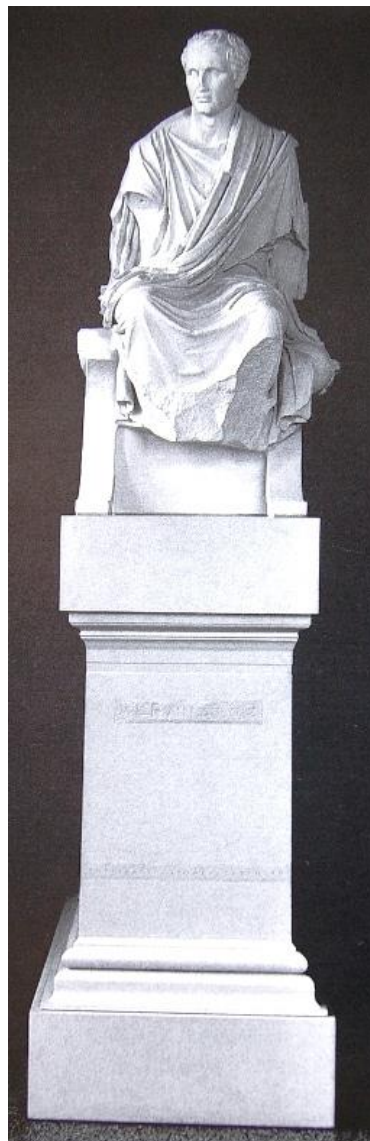
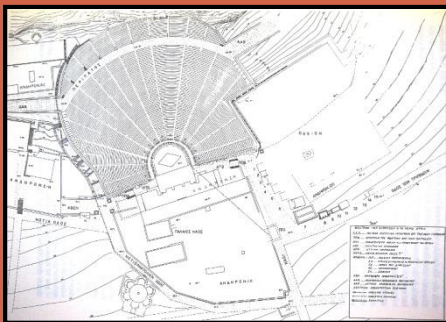


Báze z Athén

Menandros

Rekonstruovaná socha
na kopii báze z Athén,
Göttingen

Původní umístění sochy



Diskuse: Poseidippos a tzv. Pseudo-Menandros

36

sochy nalezeny v ruinách villy na Viminálu

jsou dochovány skici a popisy místa nálezu: šlo o monopteros na vysokém pódiu v zahradě

k identifikaci: zpočátku byli považováni za dvojici konzulů nebo za Mária a Sullu

nápis na bázi „Poseidippos“ byl vykládán jako signatura sochaře

později nová interpretace (Visconti): jedná se o pisatele komedií, básníka Poseidippa

ve druhé soše nalezené společně s Poseidippem viděl Visconti Menandra

tato identifikace nacházela své příznivce, dokud F. Studniczka neidentifikoval dříve pojednanou hlavu

dalšími výklady byly například portrét majitele villy, nebo portrét Plautův

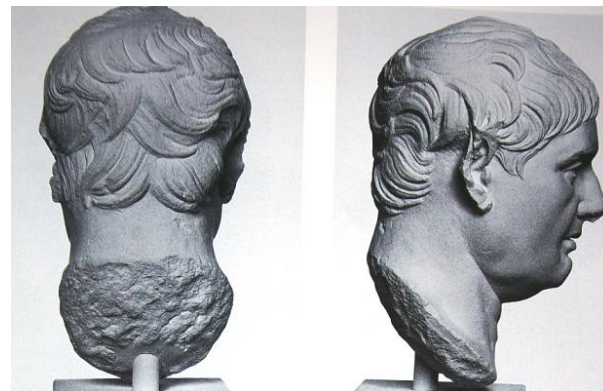
Fittschen nevidí opodstatnění pro žádnou z oněch interpretací a nazývá proto druhou sochu Pseudo-Menandros

POSEIDIPPOS

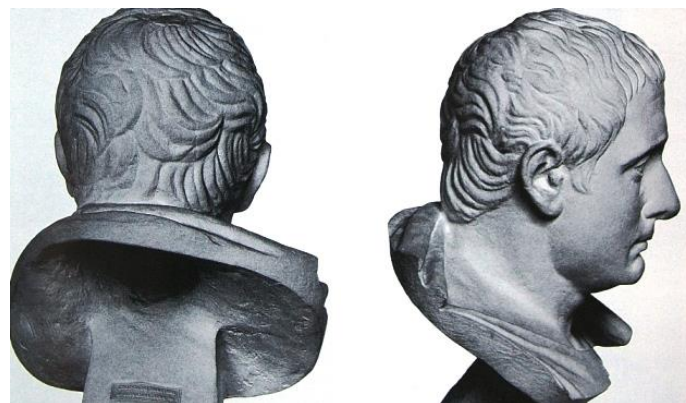
37



Socha básníka
Poseidippa,
Vatikánská
Muzea



Sádrový odlitek hlavy v Ženevě



Sádrový odlitek hlavy sochy Poseidippa ve
Vatikánských muzeích

POSEIDIPPOS

38

Rekonstrukce sochy Poseidippa z
ženevské hlavy a vatikánského torza

Přidaná přední část hlavy z Ženevy na
odlitku z Vatikánu



Pseudo-Menandros

39

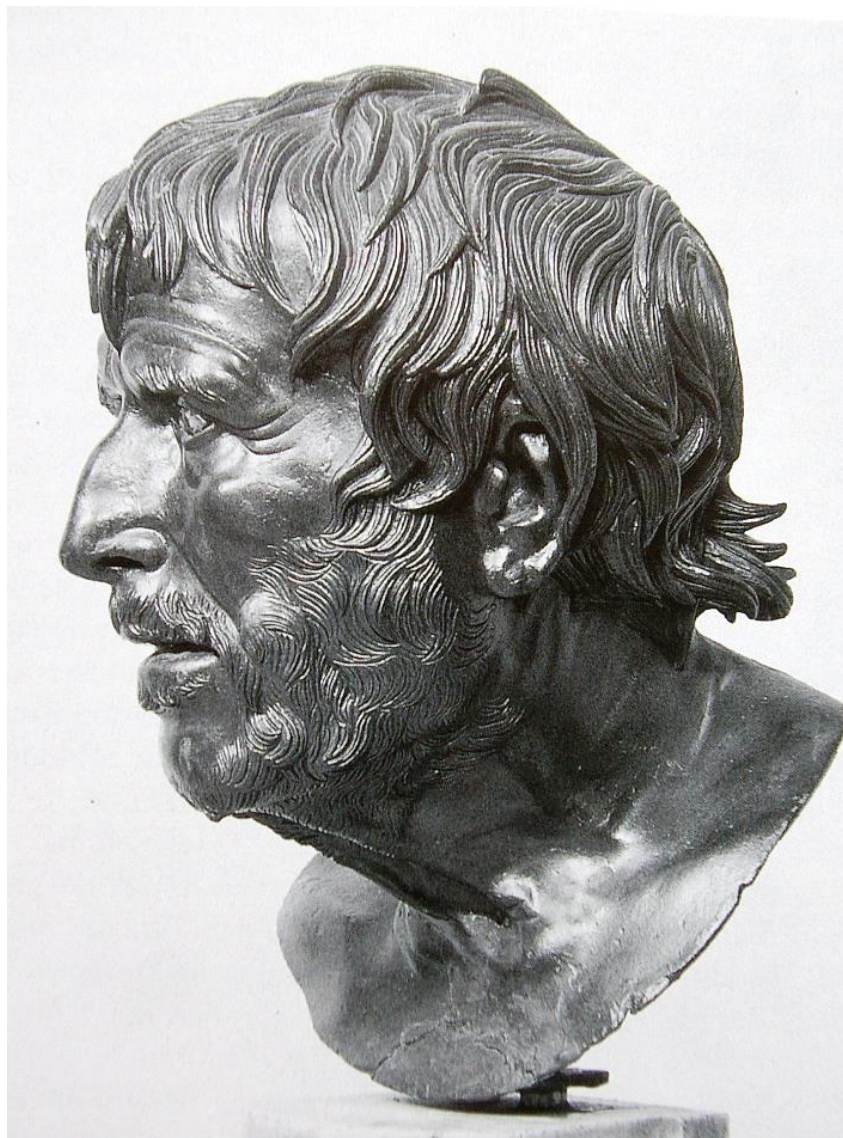


Historický portrét

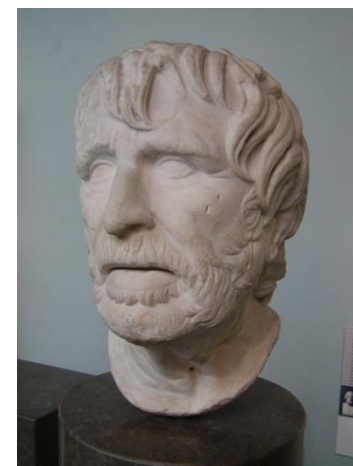
tzv. „Pseudo-Seneka“,
hlava se dochovala ve
více než 50 kopiích

nejlepší a nejčastěji
reprodukována je
bronzová hlava z Villy
dei Papiri

Národní museum
v Neapoli



Kopie Londýn

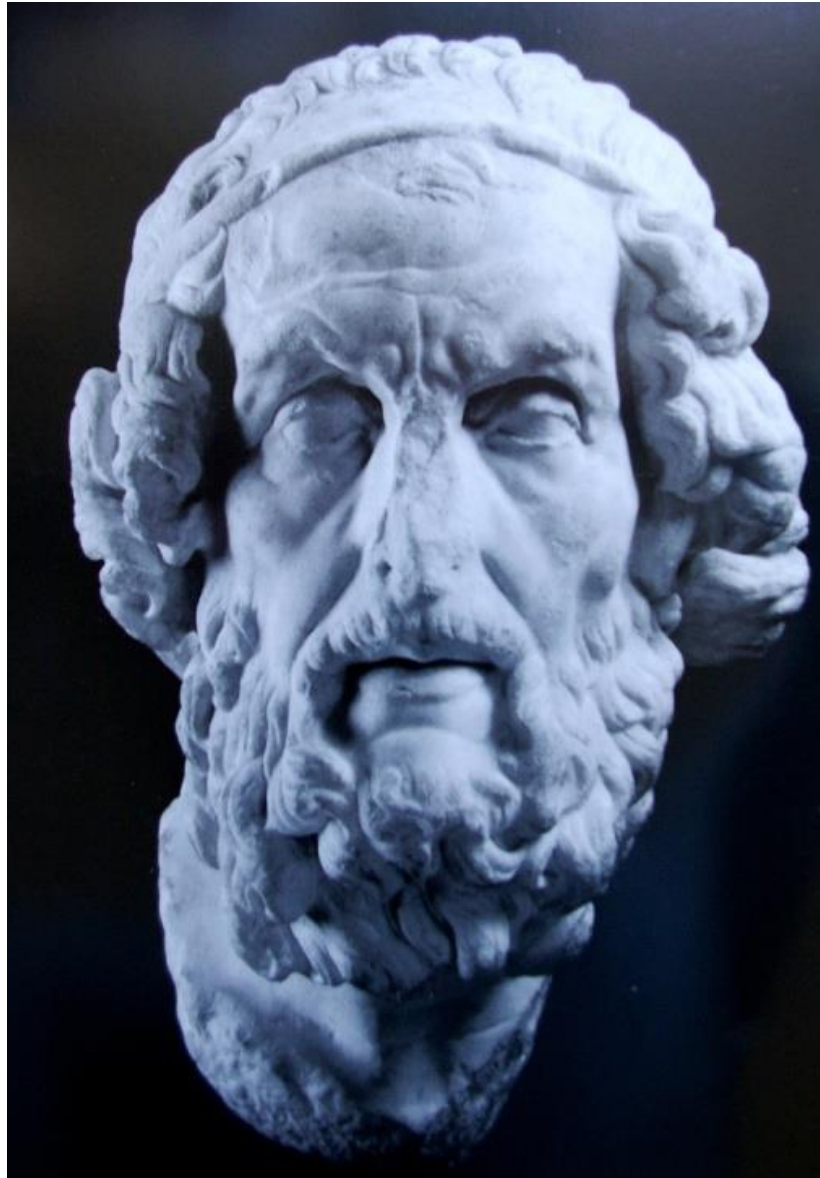


Homér

Homér, vrcholně
helénistická verze

kopie v Bostonu

originál z doby 200 až
150 př. Kr.



Homérova apotheóza

vytvořil Archeláos z
Priéné

Britské muzeum

Zaus na trůnu

Za oltářem Historie,
Poesie, Tragedie a
Komédie s obětním
býkem, Mythos

220-150 př. Kr.

Podle epigrafiků mladší
– 130–20 př. Kr.

z Alexandrie?



Homérova apotheóza

<http://www.mlahanas.de/Greeks/Arts/HomerArchelaos.htm> - diskuse o identifikaci postav

Postavy za Homérem by podle nápisů měly být Chronos a Oikumené, ale může jít o Ptolemaia IV. Filopatora a Arsinoé III.



KONEC

44